

Ключевые слова: социальное сопротивление, показатели социального сопротивления, настроения населения, социальное напряжение, настроения протеста, менталитет.

Abanina N. S. Defining the Indicators of the Population's Readiness To Put up Social Resistance.

The article is dedicated analyzes the ways of narrowing the field uncertainty as to possibilities of social resistance due previous research of its specificity, isolation and further fixing indicators for areas such as: character sentiments of the population, the frequency of manifestation, intensity, amount of participants; type and form, principles of implementation, characteristics of the groups involved.

Keywords: social resistance, indicators of social resistance, public attitude, social tension, the mood of protest, potential of protest, mentality.

Кацьора О.

ОСНОВНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ СОЦІАЛЬНИХ ПРОБЛЕМ

У статті розглянуто характерологічні особливості соціальних проблем та їх основні складові. Особливу увагу зосереджено на об'єктивній та суб'єктивній складових соціальних проблем, які визначають їх особливості та структуру. Окреслено структурологічні характеристики соціальних проблем та їх основні види. Для більш повної картини вивчення соціальних проблем у статті розкрито процес їх розвитку.

Ключові слова: соціальна проблема, структура соціальної проблеми, види соціальних проблем, стадії розвитку соціальних проблем.

Соціальні проблеми є одним із актуальних явищ сучасного світу, яке носить глобалізаційний характер. Поняття «соціальна проблема» сьогодні широко використовується в соціально-гуманітарних науках, зокрема, у соціології, у висловлюваннях державних і політичних діячів, на сторінках газет і журналів, по радіо, телебаченню і навіть у повсякденній мові. Варто зауважити, що соціальні проблеми є дуже гострим питанням, яке стоїть і в українському суспільстві. Якщо 90-ті роки минулого століття характеризувалися різким сплеском соціальних проблем, пов'язаних з соціально-економічними зрушеннями в суспільстві і руйнуванням сформованої системи соціального захисту населення, то початок XXI століття

характеризується вже стагнацією багатьох соціальних проблем та не завжди успішними зусиллями влади з пошуку способів їх вирішення. Проте причиною гостроти цієї проблематики є не тільки недосконалість соціальної політики держави, але й недостатня науково-теоретична розробка соціальних проблем.

Питаннями соціальних проблем займалися видатні українські та зарубіжні вчені, зокрема Л. Климанська [10], О. Іванов [11], Р. Фуллер та Р. Майерс [7], Г. Блумер [9], Т. Сімонова [6], П. Штомпка [5] та інші.

Метою статті є розкриття основних характеристик соціальних проблем.

В українській практиці соціальні проблеми традиційно прирівнюються до проблем управлінського характеру. Тому чиновники-управлінці розглядають себе як суб'єктів вирішення проблеми, а інших, втягнутих у ситуацію людей (зокрема і неприбутковий сектор), як об'єктів управління. Без сумніву, соціальна проблема – це завжди завдання для управління. Але, як показують недоліки соціальної політики, вирішувати соціальну проблему тільки адміністративними методами – неможливо. Ще однією прогалиною розгляду соціальних проблем є теоретична обмеженість традиційного для вітчизняної соціології об'єктивістського підходу в тлумаченні соціальних проблем. Згідно з цим підходом, соціальна проблема розуміється як об'єктивно існуюча ситуація, яка володіє певними ознаками (масштаби поширення, тенденції розвитку тощо), які можна встановити за допомогою неупередженого спостереження і кількісно описати. З цим не можна не погодитися, але цим підходом не можна обмежитися, оскільки він мало враховує, що соціальна проблема – це завжди проблема конкретних людей, які далеко неоднорідні за своїм складом і які в дійсності приймають різну участь у вирішенні проблеми, і не є об'єктами адміністративних маніпуляцій.

Тому, коли чиновники звертаються до дослідників для отримання інформації про стан будь-якої соціальної проблеми, вони отримують опис кількісних характеристик спостережуваного явища, яке несприятливо склалося для «жертв» проблеми. Інші учасники проблематизації ніяк не враховуються і навіть не персоніфікуються. Як наслідок виникає можливість для створення «канцелярських моделей реальності», на підставі яких здійснюється вирішення проблеми загалом, а не вирішення проблем конкретних груп людей. Не дивно, що такі вирішення проблем відторгаються соціальною практикою, а чиновники заявляють про неможливість ефективних рішень проблем у цій сфері [1, 93]. Ці практичні недоліки пояснюють зростаючу в

останні роки у вітчизняній соціології увагу до соціологічних теорій, що можуть практично використовуватися для аналізу і вирішення соціальних проблем.

Моделі аналізу соціальної проблеми спираються на основні положення соціології соціальних проблем, яка дає не лише принципи визначення соціальної проблеми, але й вказує на методологію її дослідження. У соціології соціальних проблем існують різні підходи до соціальних проблем, сутність яких відрізняється в залежності від приналежності автора до об'єктивістського або суб'єктивістського крила. Якщо об'єктивісти концентрувалися на дослідженні об'єктивних умов виникнення соціальних проблем, на тому, що створює соціальну проблему, то суб'єктивісти зосереджували увагу на процесі соціального визначення соціальної проблеми, на те, хто і як визначав певні соціальні умови як проблему для себе. Існує і третій – інтегративний або мультипарадигмальний підхід, який намагається об'єднати переваги обох підходів, застосовуючи їх в одному дослідженні.

Найпопулярнішою дефініцією соціальної проблеми, на яку, зазвичай, посилаються різні автори, є визначення, дане Е. Рубунгтоном і М. Вайнбергом, визнаними авторитетами в галузі теорії соціальних проблем. Вони визначають соціальну проблему як ситуацію, несумісну з цінностями значного числа індивідів, які стверджують, що необхідно діяти з метою зміни цієї ситуації [2, 4]. Слід зазначити, що наведене визначення володіє безперечними перевагами, чим і пояснюється його популярність. Воно, по-перше, продовжує традицію підходу до соціальних проблем, яка бере свій початок з середини XIX століття, до того часу, коли в соціальному дискурсі вперше з'являється поняття соціальних проблем. Під соціальними проблемами тоді розумілися неправильні, несправедливі з погляду уявлень про «гідне життя» людини ситуації, які повинні бути викоренені зусиллями суспільства. По-друге, воно відображає сутність сучасного мультипарадигмального підходу і, зокрема, вказує на структуру соціальної проблеми, яка має «об'єктивне підґрунтя і суб'єктивне визначення», розглядати які вперше запропонували Р. Фуллер і Р. Майерс в середині XX століття. По-третє, – і це важливо, – це визначення вказує на критерій відмінності соціальних проблем від соціальних явищ. Проблемна ситуація не тільки співвідноситься з існуючою системою цінностей, тобто з уявленнями про соціальну справедливість і людське благо, але і вирішується в контексті відновлення ціннісної єдності суспільства [3, 104]. Таким чином, виходячи з визначення соціальної проблеми, щоб

розібратися з її структурою, ми повинні розглянути об'єктивну та суб'єктивну складову соціальної проблеми.

Об'єктивна складова соціальної проблеми – це реальна ситуація або об'єктивна умова, що має набір зовнішніх ознак, які можна зафіксувати та кількісно описати. Соціальні проблеми об'єктивні в тому сенсі, що наслідки їх існування завжди реальні, дієві незалежно від того, чи усвідомлюють це члени суспільства. На думку російського соціолога Т. Сімонової, об'єктивна складова соціальної проблеми має свою традицію дослідження в об'єктивістській соціології і передбачає розгляд її в контексті двох досить протилежних з методологічної точки зору підходів. Один з них – це традиційний для об'єктивізму системний підхід, і його добре розроблена методологія. Інший підхід заснований на альтернативній щодо теорії систем – теорії соціокультурного поля. Кожна з обох теорій має свій дискурс, свої переваги і недоліки, і обидві вони можуть бути використані для аналізу об'єктивної складової соціальної проблеми [3, 104].

Так, у системній моделі суспільство, соціальна група та окремо взятий індивід розглядаються у вигляді системи. Об'єктивна складова соціальної проблеми, згідно з теорією систем, включає, по-перше, внутрішні проблеми соціальної системи (пов'язані з ієрархією підсистем та їх взаємовідносинами, з неотриманням статусу ідентичності системі якої-небудь з її підсистем, а також з межами підсистем і межами системи з іншими системами); по-друге, проблеми функціонування системи, тобто дисфункції трьох основних видів: функціональне випадання (коли не виконуються системні цілі), функціональна помилка (коли руйнується «сенс» соціальної системи) та функціональний конфлікт (розвивається, коли частини системи діють одна проти одної, не кооперуються і блокують систему); по-третє, проблеми міжсистемних відносин, які пов'язані з неконгруентністю систем або негативними відносинами між ними (виникають внаслідок дефіциту міжсистемних зв'язків або відносин між чужими і навіть конфліктними за цілями системами) [4, 9]. Для з'ясування складності соціальної проблеми системна модель пропонує розгляд суспільства на трьох рівнях: макро-, мезо – і мікрорівні. Соціальні проблеми виникають на кожному з цих рівнів, визначають їх властивості: масштаб, місце локалізації, соціальні наслідки і т.ін., які мають кількісні характеристики і можуть бути соціологічно виміряні [3, 105].

Теорія соціокультурного поля прийшла в соціологію з природничих наук і є однією з домінуючих у сучасній науці. На думку польського соціолога П. Штомпки, теорія соціокультурного поля

ґрунтується на двох основних постулатах. Згідно з першим постулатом теорія поля концентрується на проникаючих динамічних якостях соціальної реальності і, відповідно, на сприйнятті суспільства, яке знаходиться не в статичному стані, а в русі, процесі, що створює так званий «процесуальний образ» суспільства. Згідно з другим постулатом, теорія поля передбачає дематеріалізацію соціальної реальності і розглядає суспільство не як жорсткий квазі-об'єкт, а як постійно триваючий безкінечний потік подій, створюючий, у свою чергу, «образ поля» [5]. Тому суспільство існує до тих пір, поки в ньому щось відбувається, робляться певні дії. Таким чином, соціальні проблеми в моделі поля пов'язані: по-перше, з моментальними станами окремих мереж, з процесами, які відбуваються в окремих сегментах поля або в мережах ідеалів, норм, взаємодій та інтересів; по-друге, з процесами, які відбуваються між рівнями поля, які знаходяться в багаточисельних і багатомірних взаємозв'язках культури та соціальної тканини поля; по-третє, з рівнем складності соціального поля, його макро-, мезо- або мікрорівнем [6, 73].

Оскільки не існує єдиної думки про переваги тієї чи іншої моделі, то представляється можливим використовувати для дослідження об'єктивної складової соціальної проблеми концептуальний апарат як системної моделі, так і моделі соціокультурного поля.

Проте увага тільки до об'єктивної складової соціальної проблеми хоча і є необхідною, але не є достатньою для її повного розуміння. Необхідний ще аналіз суб'єктивної складової соціальної проблеми, тобто тих людей, яких соціальна проблема зачіпає безпосередньо. Соціологи Р. Фуллер і Р. Майерс зазначали: «Об'єктивна умова необхідна, але сама по собі недостатня для того, щоб скласти соціальну проблему. Необхідне усвідомлення окремими індивідами, що дана умова загрожує певним значущим для них цінностям» [7, 138]. З цього погляду, можемо говорити про так званих суб'єктів соціальної проблеми, які визначають ту чи іншу ситуацію як проблемну. У цьому контексті виокремлюють дві групи суб'єктів соціальної проблеми – причетних до проблеми і залучених у проблему.

До причетних до проблеми відносяться всі ті люди, стан або діяльність яких визначається існуванням соціальної проблеми, для яких вона має специфічне значення. Причетні до проблеми, у свою чергу, поділяються на «жертв» проблеми, тобто тих, хто страждає від ситуації, незалежно від них і усвідомлює це, і «носіїв» проблеми, які несуть проблему в собі і самі є проблемою для оточуючих, хоча можуть не розуміти і не визнавати цього [3, 106]. Що ж до залучених у проблему, то це ті групи індивідів, «які стверджують, що певна

об'єктивна умова існує, визначають її як соціальну проблему та висувають вимоги, щоб змінити ситуацію» [8, 160]. Тобто до залучених до проблеми відносяться ті, хто займається сформованою соціальною проблемою в силу своїх професійних обов'язків або ж займається нею добровільно, в силу своїх інтересів.

Таким чином, ми визначили основні складові соціальної проблеми, які, власне, складають її структуру. Проте, щоб краще зрозуміти сутність соціальних проблем, розглянемо їх основні види. Класифікація соціальних проблем є доволі широкою, тому підходити до її розгляду потрібно з виділення критеріїв класифікації. Найбільш широку типологізацією критеріїв запропонував російський соціолог О. Іванов. Зокрема, науковець виокремив наступні основні критерії класифікації соціальних проблем [11]:

1) співвіднесеність соціальних проблем з різними сферами суспільного життя (проблеми матеріального та духовного виробництва, соціальні проблеми відтворення людини і населення в цілому);

2) залежність соціальних проблем від їх суб'єктів, носіїв (загальнолюдські проблеми, проблеми конкретних товариств, окремих соціальних груп, спільностей, зокрема, проблеми окремих соціально-професійних та соціально-демографічних груп);

3) територіальна ознака (проблеми, притаманні окремим країнам, регіонам, великим територіальним утворенням, містам, районам тощо);

4) належність соціальних проблем до певних соціальних інститутів (соціальні проблеми сім'ї, права, релігії, освіти, економіки тощо);

5) відмінність проблем за роллю у розвитку суспільства (основні, неосновні; визначальні, визначені; первинні, вторинні тощо);

6) масштаб, обсяг (загальні, особливі; великомасштабні або дрібномасштабні);

7) стійкість (стабільні, постійні, змінні соціальні проблеми);

8) повторюваність (відновлювальні, не відновлювальні);

9) своєрідність (оригінальні, неоригінальні, звичайні, незвичайні);

10) актуальність (злободенні, гострі, неактуальні, віртуальні, потенційні);

11) рівень усвідомлення соціальних проблем (усвідомлені, неусвідомлені; усвідомлені на рівні здорового глузду і на рівні наукової свідомості);

12) тип зв'язків між соціальними проблемами (подібні, однопорядкові, різнопорядкові; однотипні, різнотипні, пов'язані між собою);

13) ступінь вирішення (повністю вирішуються, частково вирішуються, не вирішуються).

Класифікувати соціальні проблеми можна з огляду на соціальну роботу, а саме: виокремити ті види соціальних проблем, на рішення яких спрямована соціальна робота [12]:

Індивідуальні, сімейні, організаційні проблеми. Працюють з індивідом, включаючи його слабе фізичне здоров'я і безпорадність, пригноблення, зовнішню непривабливість, самотність, соціальну ізоляцію і закінчуючи різними організаційними проблемами.

Соціально-екологічні проблеми – охорона навколишнього середовища, забруднення великих промислових центрів, екологічні катастрофи.

Соціально-економічні проблеми. У ході становлення держави, здійснення реформ в Україні 60 % населення виявилось за межею бідності. Такі соціальні наслідки економічних реформ на сучасному етапі актуалізують соціальну роботу.

Проблеми соціальної стратифікації. Соціальне розшарування, нерівність у суспільстві веде до розділення суспільства на «вищі» і «нижчі» класи і верстви, до економічної експлуатації, технократичної маніпуляції.

Проблеми поведінкового функціонування індивідів, груп, спільностей – аспекти девіантної поведінки, соціальних відхилень, наркоманії, алкоголізму, соціальної аномалії і т.ін.

Проблеми символізування і моделювання світу і людей в ньому. Вони можуть виражатися в неадекватних формах, недоліку честі і моралі, високій самоповазі, недосяжних життєвих цілях, а звідси – у відчуженні, соціальних забобонах, в антилюдських цінностях.

Проблеми комунікації, інформаційного забезпечення, а також проблеми нормативних оцінок і пізнавальних здібностей.

Проблеми структур влади – від них, їх дії, програм залежить соціальна напруженість і стабільність у суспільстві, від їх режиму (тоталітарності, демократії або авторитарності) – соціальна активність населення.

Для більш повної картини вивчення соціальних проблем перейдемо до розгляду їх розвитку. Одним із найкращих підходів до цієї проблематики є підхід американського соціолога Г. Блумера [9], який розглянув стадії соціальної проблеми наступним чином.

Передусім, соціальна проблема виникає як соціальне явище або ж проблемна ситуація, але набуває свого статусу тільки у випадку її усвідомлення суспільством. Не усвідомлюючи соціальну проблему, соціум не звертає уваги на неї, не обговорює, не шукає шляхів її

вирішення. Тому ми можемо говорити про те, що не всіляка негативна соціальна умова є соціальною проблемою. У такому контексті варто зауважити, що соціальна проблема може мати культурні, ідеологічні або часові особливості в межах окремого суспільства, тобто, якщо в одному суспільстві проблемна умова буде сприйматися як соціальна проблема, то в іншому – це може бути нормою життя (наприклад, в ісламських державах права жінки поступаються правам чоловіка, що вважається нормальним, а в західних країнах це явище сприймається як соціальна проблема нерівності). Більше того, негативні соціальні умови можуть ігноруватися в один період часу і, зовсім не змінившись, стати предметом глибокого занепокоєння – в інший (наприклад, та ж соціальна нерівність в Європі). Відтак, визнання суспільством соціальних проблем є вкрай вибіркоким процесом, за якого багатьом шкідливим соціальним умовам не приділяється ніяка увага з боку суспільства.

Наступною стадією розвитку соціальної проблеми є її легітимізація – процес визнання соціальними суб'єктами значущості соціальної проблеми та її вплив на суспільство. Після первісного визнання соціальна проблема повинна отримати «соціальну підтримку» для того, щоб сприйматися серйозно і просуватися у своєму розвитку. Соціальна проблема повинна придбати необхідний ступінь респектабельності, що дає їй право бути розглянутій на визнаних аренах громадського обговорення. В українському суспільстві такими аренами є засоби масової комунікації, церква, школа, університет, громадські організації, державні структури тощо. Тобто певна соціальна група (або ж групи) визначає певну умову як шкідливу, образливу, небажану та ініціює обговорення, робить таку умову предметом громадської уваги і політичного інтересу. Як зазначає український науковець Л. Климанська, статус соціальної проблеми передбачає вже не тільки увагу громадськості та науковців до ускладнених обставин, а увагу політиків до них, необхідність прийняття рішень у межах соціальної політики для вирішення цих проблем [10, 127]. На державному рівні приймаються національні соціально-політичні проекти, що передбачають боротьбу із бідністю, на захист материнства і дитинства, на створення гідних умов життя пенсіонерам, на вирішення проблеми бездомності, тобто проекти, які покликані розв'язати масштабні соціальні проблеми.

Якщо соціальна проблема пройшла стадії соціального визнання та соціальної легітимізації, то вона вступає в наступну стадію свого розвитку. Проблема наразі стає об'єктом обговорення, полеміки, різних описів і різноманітних вимог. Все це становить стадію

мобілізації суспільства щодо соціальної проблеми. Варто зазначити, що доля соціальної проблеми значною мірою залежить від того, що станеться в ході процесу мобілізації. Як визначається проблема, як вона змінюється під впливом громадського почуття, як вона зображується з метою захисту інтересів істеблішменту і як вона відображає роль стратегічних позицій і влади – все це неминучі питання, які говорять про важливість процесу мобілізації дій.

Наступною стадією розвитку соціальної проблеми є формування офіційного плану дій. На цій стадії формується рішення суспільства щодо того, як діяти стосовно даної проблеми. Ця стадія включає в себе складання офіційного плану дій так, як це відбувається в парламентських комітетах, законодавчих палатах і виконавчих органах. Офіційний план майже завжди є результатом узгодження різних поглядів та інтересів. Компроміси, поступки, угоди, підпорядкування впливу, реакція на владу і обговорення того, що може бути здійснено, – все це впливає на кінцеве формулювання. Це процес визначення і перевизначення в концентрованій формі, який включає в себе формування, переробку і виправлення колективного образу соціальної проблеми, внаслідок чого результат може значною мірою відрізнятись від того, як проблема представлялася на ранній стадії свого розвитку. Запропонований офіційний план сам по собі становить офіційне визначення проблеми; він відображає те, яким чином суспільство сприймає проблему за допомогою свого офіційного апарату, і як воно має намір діяти стосовно проблеми.

Останньою стадією розвитку соціальної проблеми є реалізація офіційного плану дій. У ході свого втілення цей план завжди певною мірою модифікується, переформулюється, причому іноді непередбачуваним чином. Здійснення плану оголошує початок нового процесу колективного визначення. Воно закладає основи формування нових ліній дій з боку тих, хто залучений у проблему, і тих, кого торкнувся цей план. Люди, яким загрожує небезпека втрати існуючих переваг, намагаються обмежити реалізований план або спрямувати його в інший бік. Ті ж, хто виграв в результаті реалізації цього плану, можуть прагнути використовувати нові можливості. Ще один варіант полягає в тому, що обидві групи можуть виробляти нові, не передбачені планом компромісні угоди. Адміністративний персонал схильний підмінити своєю політикою офіційну політику, що лежить в основі плану. Часто розробляються різні секретні прийоми, які залишають не порушеними центральні області соціальної проблеми або трансформують інші області таким способом, який ніколи не передбачався офіційно.

Таким чином, Г. Блумер описав п'ять стадій розвитку соціальних проблем, які показують необхідність розвитку нових перспектив і підходів у соціологічному дослідженні соціальних проблем. На думку вченого, розміщення соціальних проблем у контексті процесу колективного визначення є абсолютно необхідним. Саме цей процес детермінує визнання існування проблеми і необхідність її розгляду; він визначає і те, яким чином вона повинна розглядатися, що повинно бути зроблено, і як вона перебудовується при спробах контролю над нею. Соціальні проблеми знаходять існування, розвиток і свою долю в цьому процесі. Ігнорування процесу може вести до отримання лише фрагментарного знання та уявної картини про соціальні проблеми.

Проаналізувавши поняття, структуру, основні види та стадії розвитку соціальної проблеми, ми можемо більш детально охарактеризувати та оцінити будь-яку конкретну соціальну проблему, а головне – запропонувати ефективні способи її подолання або мінімізування наслідків соціальної проблеми.

Подальші дослідження слід присвятити особливостям подолання соціальних проблем.

ЛІТЕРАТУРА

1. *Римский В. Л.* Социальная политика как метод решения социальных проблем // *Обществ. науки и современность*, 2006. – № 5. – С. 93.
2. *Rubington E.* The Study of Social Problems / E. Rubington, M. Weinberg // Oxford University Press, New York. – 1971. – 219 p.
3. *Симонова Т. М.* Структура социальной проблемы и ее анализ // *Вестник Челябинского государственного университета: «Философия. Социология. Культурология»*. – 2009. – № 12. – С. 103-107.
4. *Верминенко Ю. В.* Социология социальных проблем как актуальная отрасль современного социального знания // *Журнал российской социологической ассоциации «Социология»*. – Вып. 2. – 2008. – С. 4-12.
5. *Штомпка П.* Социология социальных изменений / пер. с англ.; под ред. В.А. Ядова. – М. : Аспект-Пресс, 1996. – 416 с.
6. *Симонова Т.М.* Социальные проблемы в социологии и социальной работе: определение, анализ, решение. – СПб. : Роза мира, 2005.
7. *Фуллер Р.* История социальной проблемы / Р. Фуллер, Р. Майерс // *Контексты современности : хрестоматия*. – Казань. – 2001. – С. 138.

8. *Спектор М.* Конструирование социальных проблем / М. Спектор, Дж. Китсьюз // Контексты современности: хрестоматия. – Казань. – 2001. – С. 160.
9. *Blumer H.* Social problems as collective behavior // Social problems. The University of California Press, 1971. – Vol. 18. – P. 298–306.
10. *Климанська Л. Д.* Форматування іміджу соціальної проблеми у масовій політиці // Вісник СевНТУ. Вип. 100: Політологія: зб. наук. пр. – Севастополь: Вид-во СевНТУ, 2009. – С. 126-130.
11. *Иванов О. И.* Введение в социологию социальных проблем // учебно-методическое пособие. – СПб. : Социологическое общество им. М.М. Ковалевского, 2003. – 80 с.
12. *Парфанович І. І.* Соціальна діагностика : курс лекцій. – Тернопіль : ТДПУ, 2009. – 182 с.

Кацюра А. В. Основные характеристики социальных проблем.

В статье рассмотрены характерологические особенности социальных проблем и их основные составляющие. Особое внимание уделено объективной и субъективной составляющим социальных проблем, которые определяют их особенности и структуру. Очерчены структурологические характеристики социальных проблем и их основные виды. Для более полной картины изучения социальных проблем в статье раскрыт процесс их развития.

Ключевые слова: социальная проблема, структура социальной проблемы, виды социальных проблем, стадии развития социальных проблем.

Kacjora O. V. Main characteristics of social problems.

The article describes characteristic features of social problems, their main components. Special attention is given to the objective and subjective components of the social issues that determine their features and structure. Outlined structuralism characteristics of social problems and their main types. For a more complete picture of the study of social problems, the article examines the development of social problems.

Keywords: social problem, the structure of social problems, the types of social problems, the stage of development of social problems.

Рибшун О.

**УКРАЇНСЬКА СОЦІОЛОГІЯ ЗА ДОБИ РАДЯНСЬКОЇ
ПЕРЕБУДОВИ ТА ВИТОКИ МЕХАНІЗМІВ
ФУНКЦІОНУВАННЯ СУЧАСНОЇ НАУКИ**